

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken December' 19-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Az a Biztosság, melly a' követek' kamarájának rendelése szerént, a' nyomtatásbéli szabadságot illető törvényjavallást megvisszátette a' maga vélekedését az ezen szabadsággal való visszaélésre nézve. Néhány főle jobbitásokat itél benne szükségesnek lenni: azt a' tikkelyt pedig megnevezve, melyben azt kívánja az Országglószék, hogy az Ujságok 's egyéb politikai periodicus irások még 1821-gyig, a' Ministerek' felügyázása alá tartozzanak, egészen megváltoztatni 's így irattatni jóvállja a' Biztosság: — „A' Journalok 's egyéb olyan periodicus levelek, a' melyek politikai újságokat foglalnak magokban addig, míg a' kamarának ezen 1818-dik esztendőbéli ülési tartanak, csak a' Király' meghatalmazásával jöhetnek ki.“

* * *

Végezte a' Hadiminister' beszédének a' Rekrutázásnak behozandó új módjáról: — „A' Conscriptio általászó alá hivatott ifjak' szolgálatjának ideje 6 esztendő, és tart Jan. 1-ső napjától fogva a' 6-dik esztendő Decemberének utolsó napjáig, mellyet még hadakozás' idején sem leszen szabad által hágni. Rendel ezen új törvény, az önkéntvállalkozók 's a' Conscriptusokon kívül még egy harmadik nemű katonaságot, Veteranusok' Legióji nevezete alatt. Ezektsupa szolgáltt katonákból fog-

nak állani, a' megzavartató közönséges tsondességnek fenntartatása 's had' idején az Országnek védelmezésében való részesülés végett. Ez a' harmadik nemű katonaság olyan Tartalék (Reserva) sereg fog lenni, melly sokkal felyül fogja haladni az ifjakból sietve formáltatott Tartalékokat. Ezen Veteranusok, ha a' számjok igen nagy nem lehet is, kipótolják ezt a' magok szolgálatbéli gyakorlottságok és fenyitéktartások által, melyhez már hozzá szokva lesznek. Ezen Reserva'nak felállittatása leszen az, melly által az új rekrutázás' módja magát a' régítől, hasznosan meg fogja különböztetni.“

Ezen beszéd után felolvasta a' Minister magát az ezen rekrutázást illető törvényt is, melynek Szakasza' és Tikkelyei summásan ezek: — I. Osztály. *Az önkéntvállalkozással való rekrutázás.* 1); A' Kir. Testörzök, Lovasság, Ágyúzó, 's Inzinerek, önkéntvállalkozókkal rekrutáznak. A' Légiók pedig, így is, sorsvonás által is. 2); Minden Frantzia beállhat, ha 18 esztendőt ért és polgári jussal bír, 's testi tulajdonságai meg vannak. A' megfogottt bűnösök és sehonnaiak innét örökre kiszorítatnak: 3); A' Legiókban (most Regimentek nintsenek) 6 esztendőlig tart a' szolgálat, egyéb katonaságnál 8-ig. A' Frantzia seregeknél nintsen semmi Felpénz. 4); Az önkéntvállalkozók' verbuálását polgári előjárók tészik meg; az idő, melyre a' legény beáll, az alkuban nyil-

* * *

ván feltétetik; 's az egész alkú (capitulatio) semmit se' ér, ha a' beálláskor a' legény előtt a' katonáskodásnak minden feltételei fel nem olvastatnak. — II. Osztály. A' Conscriptzióbéli sorsvonásról. 5); Békesség' idején 150 ezer emberekből állhatnak a' departamenteknek minden Legióik; ezen egész fegyveres erőnek esztendőnként való rekrutázása sorsvonással csak 40 ezer emberből állhat. Ennél többre csak új törvény által lehet azt felemelni. 6); Hogy melyik departament, kanton, és kerület, hány embert tartozzék kiállítani, ez mindeniknek népessége által határoztatik meg, melyről laistromok tételnek közönségesse. 7); A' kiállítandó számú ifjak a' kantonoknak lakos, 's telyes 20 esztendőt ért ifjaik közül szedetnek ki sorsvonás által. A' jövő 1818-dik esztendőbéli sorsvonásra azok az ifjak állanak elő, kik a' folyó 1817 vagy a' múlt 1816-dik esztendőben lettek 20 esztendősök, kivéven azokat, a' kik ezen törvénynek kijövetelég vagy azután 10 napok alatt megházasodnak. 8); (Ezen tikkelyben a' fejeztelik ki, hogy kiket kell ez vagy amaz kanton lakosainak tartani). 9); Hogy azok, kik semmi keresztelölvelet nem mutathatnak, hány esztendősök legyenek, hozzávetés által határoztatik meg. 10); Azok, kik valamelyik esztendőbéli sorsvonáskor felejdékenység által elmellőztetnek, a' a' következőkört tartoznak vonni. 11); A' sorsvonásra meghatároztatott idejű ifjakról a' Polgármesterek készítenek laistromot, 's a' sorsvonás' helyét napját éráját meghatározván kifüggesztik. 12); A' sorsvonáson jelen vannak a' kantonbéli Al-Polgármesterek 's az Al-Prefektus; a' laistrom felolvastatik; 's az ifjak, kik magok vagy szülők valamelyik ellenvetést tenni kívánnak, meghalgattatnak. A' vonás után, azon ifjak, kiket a' sors katonákká tett, új laistromba irattatnak, 's a' közönség' jegyzőkönyvébe tételnek.

15); Ezen jegyzőkönyveket a' Prefektus, ennek Tanátsa, 's egy katonatiszt, vizsgálás alá veszik; az ellenvetéseket is fontolás alá veszik, 's ha szükség Orvosokat is hívnak segítségül. 14); Megmenthetnek valakit a' katonaságtól; a) ha a' mértéket nem üti; b) ha valami betegség miatt arra alkalmatlan; c) az árvák között az első szülöttség; d) ha valamely özvegy asszonyoknak, vagy vak avagy 70 esztendős atyának csak egy fajok van; e), ha két testvért a' sors üt, az idősebb; f), 's a' kinek egy testvére már zászló alatt szolgál, vagy elesett, vagy invalidus lett, 's még egy kiszolgált testvére othon nints. 15); Szabadok a' sorsvonástól; a) a' kik már önként beállottak b) kik a' tengeri sereghez vagy hajóépítéshez irattatva vágnak; c) az Orvosok; d) kinek a' papságra való készület megengedtetett; e) a' kik Normalis, nyelvtanító, különös katonai, vagy tengeri, 's egyéb közönséges Oskolai szolgálatra készítik magokat, ha csak valamiért ezen oskolákból ki nem szorítottatnak; f) 's a' kik az Institutumnak vagy Akadémiának valamely kitett jutalmát elnyerik. 16); (Ezen tikkelyben a' kifogásoknak megítéltetése határoztatik meg). 17); Véghez menvén ezen meghatároztatás, azokról, kik katonáknak maradni kéntelenítettnek, valamint azokról is, kiknek kifogásaik helyeseknek találtatnak, laistromok készítettnek, 's kihirdettnek. 18). Az elsők állithatnak magok helyett, alkalmatos, mértéket ütő, 's 50 esztendőt ért embereket, de esztendeig önnön személyekkel tartoznak kezeskedni azért, hogy ez el nem szökik; ellenben ha ez elsőkven megtaláltatik, az, a' ki ezt maga helyett állította, elbótsáttatik. 19). A' Legiók' könyvébe beiratott rekruták honnyokba maradnak addig, míg szükség lévén reájok előhívattatnak. 20). A' szolgálat 6 esztendő, akár légyen hadakozás akár ne'. Eltelvén ezen idő, a' katonák

honyokba vissza küldettének, a' hol *Veteranus*i szolgálatra fordíthatnak az alább következő IV-dik Osztály szerint. — III. Osztály. *A' második versébeli beállításrol.* 21 és 22). Be lehet állani második időre, 2 esztendőtol fogva 6-ra. Az új beállítás just ad nagyobb fizetésre, Gens-d'armságra (belső-bátorságra ügyelő strázsaságra, 's Veteranus-ságra. — IV-dik Szakasz. *A' Veteranusokról.* 23). Minden kántonnak leszen egy Veteranusokból álló Kompaniája, melly a' kiszolgált altisztekből és köz katonákból formáltatik. Azok a' volt tisztek és katonák, kik most nintsenek szolgálatban, arra többé elő nem szollíttatnak, ha tsak önként be nem állanak. Ezen kívül tsak Veteranus*i* szolgálatra lehet előszollítani őket. Sőt ez alól is felszabadúlva vannak az Invalidusok, a' 52 esztendősek, és a' kik már 12 esztendői szolgálatot tettek. 24). A' Veteranusok megházasodhatnak 's letelepedhetnek. A' hazában benn is tsak rendkívül való környulállások közt szollíttatnak elő a' szolgálatra. Arra, hogy békesség' ílején departamentjeiken kívül, had' idején pedig katonai osztályaikon kívül való szolgálatra menjének, különös törvény kívántatik. — V-dik Szakasz. *Rekrutázási büntetések.* 25). Minden idetartozó eddig való törvények eltöröltetnek. A' rekrutázást illető hibáknak büntetését, a' polgári és hadi tisztek végzik el a' közönséges büntetési törvények szerint. Ezen büntetések' sinórmértéke leszen a' büntető törvények' könyvének 185-dik tikkelye. — VI-dik Szakasz. *A' jutalmakrol.* 27). A' reguláris katonáknál altiszté tsak két esztendei köz katonáskodás, fő-tiszté tsak két esztendei altisztesedés után lehet lenni. 28). Az Alhadnagyok $\frac{1}{2}$ -mad részint; altisztekből tétetnek, kétharmap részint pedig, 's a' feljebbvalók is az Oberslajtnántságig; szolgálatbeli idejeknek régibbsége szerint leszenek.

29). Minden tiszt, a' ki feljebb lépik; négy esztendőig köteleztetett szolgálni azon tisztségben, melyből feljebb mozdul: hanem a' hadakozás' idejébéli vitéz tettek kivétetnek ezen törvény alól. 30). Az ezen Osztálybeli rendelkezések az előmenetekre nézve minden órán bővebben kidolgoztatnak 's kihirdettetnek. Minden eddigvaló idetartozó rendelkezések eltöröltetnek. Költ Nov. 29-dikén 1817-ben. — „Lajos.

A' kamarának egy Biztossága most ezen törvényjavallás' megvísálásában foglalatoskodik.

* * *

Párisból ilyen levelet közlének a' külső újságok November' 23-dikán: — „A' múlt szombaton egy új-játék fordult elő az Odéon theatromán ily név alatt: *Részrehajlás' lelke.* Már tsak ezen nevezet is előre mütatta, hogy dugva tele fog lenni a' theatrom; és hogy a' népsak az a' része, a' mellyiket a' játék érdekli, nem fogja magát tsendesesen viselni. A' felvonás előtt tsaknem példátlan tsendeség uralkodott; melly nyilván bizonyította, hogy mindenek nagyon várják, hogy mit fog a' hegy elleni. A' költemény *Angliában* történő dolgot képzeltet. A' fő személyek három testvérek. Két Neltont, az egygyik Minister, a' másik kereskedő; a' harmadik ennek testvérhuga. A' kereskedő Neltont az Oppositzióval tart és szünetlenül tivakodik a' hügával, ki a' Ministereket védelmezi. A' kereskedő nagyon heves politikus 's az inasa is az ő ekkhója, ki is újságleveleket olvasván az ura előtt, sokat fetsge neki. Eanyiból állott az első felvonás; és e' nem kevésé tettett a' Párisi közönségnek; minthogy nagyon neveltséges szinnel lefestve vagynak benne az olyan politikálók, a' kik minden módon azon iparkodnak, hogy másokból kivéhsék, mit gondolnak. Nagyon sok neveltséget okoztak a' kereskedő 's a' hügá-

***)

ga a' magokbeszédjeknek külömbkülömb-
féle módon való elmés forgatása által. A'
második felvonás már nem ilyen volt.
Itt már a' költő a' tárgy' kifejtéséhez kö-
zelébb járulván, érdeklődni kezdett a'
közönségnek a' Ministerekkel ellenkező
része. Ezen részben arról az odalárul
mutatja-li magát a' kereskedő Nelton,
hogy ő egy rágalmozó íróval nagy bará-
tságban él, a' kinek főbb foglalatossága
a' nagy emberek ellen való motskolódó
irkálás, de egyéb eránt minden kharacter
és talentum nélkül való ember. A' játék-
ban olyan fordulás esik, hogy ez a' rá-
galmozó, ki már rútul irt volt Minis-
ter Nelton ellen, a' nélkül hogy esmer-
te volna, ezzel öszszetalálkozván, tölle
megfélemlik, tselekedetét megbánnya,
azon iparkodik, hogy annak rosz követ-
kezéseit elfordítsa; 's elajánlja magát,
hogy ezután a' mit ír mindent a' Minis-
ter' pártfogására ír. Már itt vette észre
a' Párisiaknak azon része, melly a' Mi-
nisterekkel ellenkezik, hogy hova van a'
játékkal a' tzelzés, 's megszűnt tapsolni.
A' darabnak hátralévő részében pedig már
most mind a' Ministernek kedvező dol-
gok fordúltak elő. Nelton a' kereske-
dő, ki még mind buzgó tagja a' Minis-
terekkel ellenkező résznek, nagyon oltal-
maz egy Státusfogyot, tsak azért hogy
szerentsétlen, pedig nem is esmeri. Ez
a' fogoly elszökik, a' kereskedőnél keres
menedéket, ennek pénzes-ládáját azon
éjjel felveri, 's elviszi. Már ekkor do-
hogni kezdett a' Párisiaknak azon része,
a' melly magát ezen fogolyban jádzódní
látta. Ez a' fogoly nem soká ismét kéz-
re kerül, 's a' Minister a' maga testvé-
rénél megjelenén szívére beszéll, sze-
mére hányja, hogy a' Ministerek ellen
való vak buzgolkodásból gonosz emberek-

nek pártját fogja; valami gyanús irásokat
is elő húz a' zsebéből, mellyek oly irá-
sok voltak, a' mellyeket a' kereskedő a'
fogolynak által adván, most a' politzia
nálta megtalálta 's el vette. Végre a' Mi-
nister ezen irásokat elszaggatja, 's a' két
testvér egymás eránt megengesztelődik.
De a' Párisiak semmit nem akarták ám
már most hallani az egész megengeszte-
lődésből; füttyöltek, lármáztak, úgy, hogy
már az utolsó szókat hallani is lehetet-
len volt. —

Megrövidítve, 's némely igen bosz-
szantó darabotskákat belőlle kihagyván,
későbre még egyszer szerentsét próbált
a' nevezett theatrom ezen játékkal: de
ekkor se' talált véle semmi kedvet, sőt
hogy többször próbát ne tegyen véle,
már ekkor oly nagyon lármázott az ellen-
kező rész, hogy fegyvereseknek kellett
a' theatromra jöni, hogy onnét némelye-
ket elvigyenek.

Két jegyzésekre adott ezen játék a'
tudósítónak alkalmatosságot, a' mostani
Párisiakrol — egyget, hogy mitsoda
indulattal viseltessenek a' kharakternél-
külvaló írékrol, a' kik ma lemotskolnak
valakit, 's holnap ugyan azt akár mi ke-
vés kedvezésért készek magasztalni —
másikat, hogy melly nagyon különböz-
zék a' Párisi közönség a' Londonitol a'
theatromi tárgyak eránt való izlésben.
Az elsőre a' rágalmozó író adott alkalmat-
osságot, a' ki mikor kinyilatkoztatta, hogy
már ezentúl mindent kedvezve fog írni
a' Ministerről, úgy kifüttyölték, hogy le-
kellett mennie a' jádzó helyről — a' má-
sik megjegyzésének világosítására pedig
azt mondja, hogy Londonban az Angiu-
sok soha sem tsinálnak efféle fontos poli-
tikai tárgyakból játékot a' theatromon.

8 száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Dec. 15-dik napján 300 $\frac{1}{2}$ — 16-dikén 301 — 17-dikén 301 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Reformatió' III. dik Százados Innepe'nek Magyar Ország'on való megtartásáról, e' következendó tudósítások érkeztek hozzánk:

A' Sz. K. Győr Városában Jakó Reformatusok Nov. 30. dik napján szentelték a' Reformatiónak Innepe't, a' Tul a' Dunai Főtiszteletű Superintendenzia ezt a' napot határozván arra. Valóban fényes volt az innep, és a' tárgy fontosságának egészen megfelelték a' készülétek. A' mit mindenütt ohajtottak, hogy t. i. ez az innep egyszersmind jótétel innepévé is tételőnlék, az itt szép mértékben beteljesedett. Ugyan is Tek. Szalay Juliánna Asszonyság, néhai Tek. Büus Sámuel úrnak elmaradott kegyes özvegye; kinek már boldogultt ősei is a' Győri Reformatata Sz. Ekkleziának megfundálásában és boldogításában igen nagy részt vettek, azzal kívánta ezen innepet fényesebbé tenni, hogy az említett szent Ekkleziának 250 forintokat méltóztatott ajándékozni. Kétszázát ugyan ama régi, és nevezetes Buus Familiának részéről, mellynek férfi ága kedves férjében megszünvén, már csak a' leány ágon virágzik, — ötven forintját pedig a' maga boldogemlékezetű Szüleinek örök emlékezetére.

Rosnyón a' multt Novembernek 2. dikán tartották az Evangelikusok ugyan azon innepet. A' jó szív mindenütt talál magának a' maga tündököltetésére alkalmatosságot. Így tette ezen Városnak Fő Notariusza ezt a' különben is emlékezetes innepet, még nevezetesebbé. Tudniillik hazájához, és a' nemzeti nyelvhez vonzó buzgó indulatjából ezen az innepen oly fogadást tett, hogy minden esztendőben 30 forintokat fog annak a' szegényebb sorsú ifjunak 6 egész esztendőig adni,

a' ki a' Magyar Nyelvnek tanulásában magát a' többek között az itt lévő Gymnasiumban meg fogja különböztetni. Hálaadó szívvel teszik ezt a' tisztelt Gymnasiumnak Tanítóji a' kegyes Jóltévő úr nagy lelküségének némünémüképpen leendő' meghalálása fejében közönségessé.

Budáról Dec. 14. dikén. A' Fő Méltóságú Magyar Kir. Helytartó Tanátsnál Tek. Hersich Ferentz úrnak Protokollistává való létele, és T. Szlabigh Aloiz úrnak resignálása által mostanában két Concipistai hivatalok üresültek meg; mellyek között egyikre eddig Protocollumi Tisztviselő T. Vrana István urat, a' másikra pedig T. Hlosvay Sámuel urat, T. Bérég és Ugocsa Vármegyéknek Táblabíráját, felesküdt Prokátort, és a' Kir. Polit. Fundationalis Causarum Directoratusnál eddig volt Expeditor, és egyszersmind Protokollistát nevezte ki a' fentisztelet fő Méltóságú Törvényszék, mindkettőjüket megbizonyított ügyességek, és hívszolgálatjaik tekintetéből.

A' Magyar Penziói Intézetnek Deputatioja Rendtartásainak 51. dik pontjához képest a' roánk jövő 1818. dik esztendei Jan. 18. dikán fogja Magyar K. Helytartó Tanáts Tanátsosa és Kantzellaria' Directora, Sz. István Király Rendjének keresztos Vitéze, Mélt. Borsodi 's Katymári Latinovits úr ő N. gának, mint ezen Jóltévő Intézet Praesesének előlülése alatt tartani minden fél esztendőben egyszer történni szokott Gyűlését. A' kik ezen valóban jóltévő tzélú, és az özvegyekre 's árvákra nézve nagyon hasznos Intézetbe még az idei Jul. 1. ső napjáról kívánának beiratni, szükség hogy küldendő irásaikat a' megkívántató bizonyosság levelekkel együtt idejében postára tegyék; különben, az az, ha a' fennirtt határnap után küldik-be jelentésciket, úgy csak

a'ránk virradó 1818-dik esztendőnek 1-ső napjáról iktatódnak be.

Kassáról Nov. 29-dikén. — A' most kezdő Oskolai esztendőre ismét szép számú Ifjuság gyűlt össze az itt lévő K. Oskolákba. Mostanig már 2 esztendő Törvénytánuók 33; 1-ső esztendősök 48; — 2 esztendő Philosophiát tanuló 94; — 1-ső esztendősök 126-an vagynak. A' Humaniora nevű Oskolákban 2 esztendő Tanuló 35-en; — 1-ső esztendősök 42-en találtnak. A' Grammatikai Oskolákban 4-edik esztendősök 40-en; 3-adik esztendősök 73-an; — 2-odik esztendősök 79-en; — végre 1-ső esztendősök 103-an számlaltatnak. Ezek között igen sokan vagynak Nemes — sőt Mágnási fő házából is származott ifjak. Egyébaránt itt az élelemre tartozó dolgok szépen oltsódnak; kivált a' bor, mellynek hordája (3 akó) 90—100 forinton kelt Szüret után a' hegyallyán, most pedig 30—40 forinton is lehet kapni; mivel nagyon kevesen keresik. Miskoltzon 20 forinton is lehet hordáját venni.

Posonbol Dec. 16-dikén. Az Esztergomi Metropolitai Ekkleziának Cantora, és Kanonokja, Méltóságos Szepesi Gróf Csáky Miklós ö. N. ga e' folyó hónapnak 4-dikén egy szép dítszerű beszédnek mondása után Főtiszt. Krammer Ferentz urat az Esztergomi Várról nevezett Szent István Prépostságába, úgy nem külömben Főtiszt. Prikkel János urat a' Honti Esperestségnek bivatálába a' szokott rendtartások szerint beiktatta. Mind a' két Főtiszt. Urak Esztergomi Kanonokok.

Pestről két borzasztó tselekedetnek híre jött hozzánk. Az egyik ebből áll: Egy koros Paraszt a' feleségét nem szeretvén, egy másik parasztnak a' feleségéhez kapott. Már annyira ment a' két törvénytelen szerelmesek közt a' dolog, hogy nem elégedtek meg az alattomban való

szerelmeskedéssel, hanem minden félelem nélkül kívánták volna vétkes indulatjukat kielégíteni. Mire nom viszi a' dübös indulat az emberi? a' szerelmes vén paraszt össze beszél szeretőjével, hogy ennek az urát el kellene láb elől tenni; meg is tselekszi, kegyetlenül agyon verén azt. De meglakolt a' gyilkos; mert e' hónapnak 13-dikán kivégeztetett.

Másik iszonyú történet ez, hogy egy ifju, 14 esztendő leány festvérére megharagudván, fogja a' megtöltött puskát, rá lövi arra, ki is azonnal meghalt.

E r d é l y.

Az ideji Oskolai esztendő mint másutt, úgy Kolosváron is a' Kir. Lyceumban Istentiszteleten, és a' Sz. Léleknek segítségül való hívásával kezdődött. Minekutánna az ajtatossági czeremoniáknak vége lett volna, összevgyültek mind a' három, t. i. Juridica, Philosophica, és Medica Facultásoknak Professorai, és Kolos Vármegyei Fő Ispány Magyar-Gyermónostori Báro Kemény Ignácz ö Négának, mint Királyi Fő Directornak előlülése alatt Vice Directornak választásáról gondolkodtak. Minnyájan abban egyeztek meg végre, hogy Telk Banó István ur, a' Törvény s Philosophia Doctora, és a' Természeti s Római Törvénynek ugyan azon Lyceumban rendes Tanítója nevezetnék annak ki. Ezen Lyceumnak és a' Gymnasiumnak kebelében ez időszerént 656 tanuló ők vagynak. A' Reformatum és Unitarium Collegiumokban tanulóknak száma együtt véve még sokkal többre megyen.

Elegyes Jegyzések.

A' Londoni Kurir, minekutánna ismét hosszasan kibotsátkozott volna arra, hogy a' Ministörek, mint a' Kronika a' népet megintette, a' nyomtatásbéli szabadságnak megszorítására nézve semmi

új törvényt jóvallani nem fognak, hanem csak az eddig való törvényeknek szorosabb megtartatását fogják sürgetni, végezetre névvel megnevezi, hogy ki volt legyen az az Európai Uralkodó, a' ki azt kívánta az Angliai Országlószéktől, hogy szorítsa keskenyebb határok közé a' nyomtatásbéli szabadságot. E' volt, azt mondja, *Napoleon*, az akkori Francia Császár. A' dolog az *Amiensi békeség* után történt.

Az Angliai Parlamentum Jan. 27-dikén nyitattatik ki.

* * *

A' M. Kurir' Tisztelt Olvasójához, Bétsből.

Két esztendő alatt semmi hosszas tudósításokkal nem terheltem T. Olvasójimat. Most egyszer engedjenek meg, hogy többetskére kiterjeszkedvén, ennek mint Nemzetünk' 30 esztendőktől fogva hűséges szolgájának újabb állapotjáról a' környúlállások' kívánságával megegyező kiterjeszkedéssel írassak.

En és ennek azelőtti érdemes írója a' b. e. Deesi Samuel, 1798-ban, addig két név alatt irt újságainkat az egy M. Kurir név alatt öszszesatolván ugyan akkor olly kegyelmes *Resolutiót* is nyertünk, hogy akármelyikünknek meghalálózása után az életben maradandó ezt azután is M. Kurir név alatt folytathassa. Így történt, hogy 1816-ban érdemes Társam' halálával, én ennek egyedül való tulajdonos írójává lettem. Mint nem kis betsületemre szolgáló dolgot merem említeni, hogy én ezen újságnak írásában, ennek felállása után nem sokkal, már a' b. e. Szat'svay Sándorral, de mint neki csak segítője, nem kevés részt vettem; 1793-tól fogva 1798-ig magam adtam ki M. Merkúrius név alatt, különös újságot; ekkor azt a' M.

Kurirral egygyesítettük 's ezt a' nevet tartottuk meg, melly alatt kívánok én ennekutánna is, míg a' pennát bírom, nagy lelkű nemzetemnek szolgálni.

Mit várhassanak tőlem Tisztelt Olvasójim, tudhatják sokan közlők 30 esztendőktől fogva való olvasgatásból: nem ily régi Olvasójimnak pedig átaljában csak azt ígérhetem, hogy tőlem is várhatnak annyit, mint a' mennyire, a' mi Státusunkban fennálló nem ártalmas írásbéli szabadság szerént, más szegény Újságíróknak kiterjeszkedni lehet. A' mi írásunk nem Systema. Foglalatosságunk abban áll, hogy a' világon naponként történő 's esmeretségünkre jutó dolgokat, oly rendel mint hozzánk érkeznek leirogassuk 's kinyomtatassuk, a' lévén nagyobb érdemünk, ha a' tárgyakat megvallogatni 's úgy leírni tudjuk, hogy minden féle értékű Olvasóink megérthesék. — Nékem e' volt a' principiumom eleitől fogva; megtartom ezután is, 's erre fogom negatni minden segítőmet. Ha könyvet írnék, talám én is feljebbetske próbálnék repdesni.

Egyéberánt egész elintézetése ezen újság' irattatásának, ennyiben áll: A' Magyar Országi dolgokat különös szorgalmatossággal mindenünnét, a' hol csak találjuk, a' hazában kijövő közönséges újságokból, úgy, mint minden hozzánk érkező magános levelekből, öszszeszerkeztetjük; a' külső dolgoknak öszszedetéséikben pedig, mint külföklle a' külső Országokrol bejövő újságlevelekkel élünk. — Ha történik, hogy olykorolykor olyan tárgyakkal is szolgálhatunk, mellyek az itt mondott két tzikkelyek alá nem vonnathatnak, találunk mi helyet újságlevelünkben az ilyen tzikkelyeknek is, de a' melly végre csak a' levelek számát fogjuk inkább szaporítani, mint sem hogy különös titulusokkal feltzifrázott toldalékokat adjunk. Mi azt tartjuk, hogy, ha a' le:

veleket titulusok nélkül számositjuk, éppen olyan, mint ha azokat titulusos toldalékokkal szaporítanók.

* * *

Fennállhatása' fundamentuma ezen újságnak egyedül tsak a' Tisztelt Magyar Olvasók' pártfogása. Eztsak Nemzetünknek tulajdon felekezete eránt viseltető buzgósága által tartatik fenn. Nékem elég alkalmatosságom volt a' három utóbbi tizedek alatt ezen nemes buzgóságot hálaadó érzéssel tapasztalni. Láttam, melly nagy lelkiúsággal részt vettek sokaknak mind boldogulásában mind viszontagságaiban. Tudom, mint örvendettek ennek mind származásán, mind folyamájának állandóságán.

Ehez a' nemes buzgósághoz folyamodik a' Kurir a' maga mostani terhes viszontagságai között is.

A' taksája ennek legelőbb 10, azután 12 forint volt a' boldog és jó pénzű időkben, mert akkor nem is volt egyéb. Elkövetkezvén az 1799-dik esztendő után a' bankótzédula' betségének a' jó pénzhez képepest való leszállása, ekkor minden más újságoknak taksája nagyon nevedni kezdett, tsak a' M. Kurir nem nevedte, bizonyos tekinteteket forgatván szemei előtt, a' magájét, egész az 1810 és 1811 esztendőikig, a' mikor már tovább győzni lehetetlen vala. Így történt végre, hogy ezen Újságnak taksája is, de tsak az 1811-dik esztendő után, Váltótzédulában 20 és 22 forintra tétetett esztendőnként, ámbár mások 12 forintról már akkor 36 forintra emelték fel Újságikat. Végre az 1816-dik esztendőnek kezdetén a' Kurirra is bélyeg üttetvén, taksáját 26 forintokra emelni kéntelenítettünk. A' jövő 1818-dik esztendőre is tsak ennyire vala ez már meghatározatva, mint a' Bétsi Cs. Kir. Fő Pos-

tahivatalnak az Újságok' taksájáról November' 15-dikén kiadott, 's már mindenüvé el is küldetett laistromából látni lehetett, a' midőn mindazonáltal December 3-dikán egy újabb laistromot adakí ugyan ezen Fő Postahivatal, melyben ekképpen szoll: —“

„Mint hogy egy Nov. 14-dikén költ 's December' 1-ső napján kihirdtetett Felsőges Rendelésnek 1-ső tikkelye szerént az eddig fennállott stempelezésnek taksáját az 1818-dik esztendő Januáriusának 1-ső napjától fogvást Conventziós pénzben éppen annyival kell fizetni mint eddig papiros pénzben fizetett: tehát a Cs. Kir. Fő Postahivatal az újságok' taksájának előbb kiadott laistromát megmásolni, 's kihirdetni kéntelenítettik, hogy újságokat tsak az itt következő Tak-salaistrom szerént küldhet, úgy mint, 's a' többi.“

Mit tselekedhettem már most én is egyebet, hanem hogy mint mások, én is feljebb hágtassam a' Kurir' taksáját 's egész esztendőre legalább 30, félr. 15 forintokra tegyem azt. — Ha ezen újság is mindenüvé mehetne Európában, nem busúlnék én semmit: de az a' baj, hogy e' tsak egy, egyetlenegy, a' magájét eránt ugyan elég buzgó, de nem oly nagy kiterjedésű Nemzethez mehet, és a' hol ugyan ezen nyelven más újság is van, a' melly nem kéntelenítettvén a' Stempel terhét viselni, mint a' Kurir, sokkal oltsóbb lehet.

Hogy senki se' találtathassék, ki azzal vádolhasson, hogy a' Kurirnak megdrágításában talám alacsony nyereségkivánás legyen ingerlő okom, ide teszem előbb a' külső és belső, politikai, nevezetesebb újságoknak a' jövő esztendőre kiszabott árrát, 's a' magamájét is azok között, azután számot adok egy pár szóval arról is, hogy mire fordítatnak a' 30 forintok:

Kül-

Külső újságok taksája egész esztendőre: —

	Forint		Forint.
Anglusok			
The Courir —	1016	Augsburgi —	74
The Mornig Chronicle —	1016	Baireuthi —	70
The Times —	1016	Berlini —	80
Frantziák		Erlangi —	40
Gazette de France —	272	Frankoniai Merkur —	74
Moniteur —	436	Frankofurti Német —	100
Journal de Paris —	272	Hamburgi Correspondens, nyom-	
— des Debats —	272	tató papiroson —	108
— de Francfort —	124	Ugyan az író papiroson —	128
Olaszok		Monachiumi Ujság —	70
Giornale della deue Sicilie —	186	Norimbergai Courir —	64
Német Országok		Petersburgi Német —	180
Allgemeine —	124		

Belső Ujságok taksája egész esztendőre

	Forint.		Forint.
Austriai Beobachter —	40	Triesti —	76
Brüni —	56	Prágai —	62
Posoni Deák (itt künn) —	30	Posonyi Német (itt künn) —	42
Majlandi Olasz —	122	Serbus Ujság —	38
Velenzei —	126	Görög (Telegrafus nevű) —	80
Lombergi Ujság —	38	Wanderer (Bétsi) —	36
Budai (itt künn) —	40	Wiener Zeitung (Bétsi) —	52
		Magyar Kurir (Bétsi) —	30

Meg kell jegyezni, hogy itt én minden újságnak taksájába a' Stempelizés-taksáját a' 300 forintos pénzfolyamat szerint belé számláltam. Példánokokáért a' *Londoni Courir*' taksája (Váltóban) 962 forint; a' stempel jó pénzben 18 forint, melly utolsó a' 300 forintos Cursus szerint teszen 5/4 forintot: és így egygyütt 1016-tot. Így az Augsburgi újság maga (papirospan) 38, a' stempel jó pénzben 12, 's papirospan 36 forint lévén, a' ket-tő egygyütt 74 forint, 's így a' többi is. — Egy sints köztök oltsóbb a' Magyar Ujságnál — pedig ennek állapotja nem olyan könnyű, mint némely másoké, kik azt tselekedhetik, hogy vévén az idegen újságokat, kapják a' plajbászt, 's a' melly tsikkely nékiek tettzik megjegyelik, 's oda adják a' betű szedőnek, hogy szedje. Nékünk mindent magunknak kell kidolgozni. Némely tsikkelyt lefordítani, mást megröví-títeni, némelyt pedig — meg is tóldani.

Még hátra van ezen kérdés: Hát mire fordittatnak a' harmintz forintok? — Ide tartoznak: a' béllyeg, mellyet a' Kurir' homlokán szemlélhet minden; a' postapénz, mellyért kinekinek esztendeig hordják az újságot; a' Nyomtatónak bére; a' papiros, melyre az újság és horitékok nyomtattatnak; 's végre mi, a' kik eb-ből élünk (mert mi nem ditsekedhetünk azzal, hogy minden haszon nélkül, tsupa hazafiságból fárodoznánk; eme' bölts mondással tartván: *misi utile est quod feceris, stulta est gloria*). — Első va-la a' béllyeg. Erre, ha a' nemfizető Olvasókat a' fizetőkkel összevesszük, el-megy' a' 30 forintokból esztendőáltal 6; a' postafizetésre, mert még a' Postamester Uraknak járó újságokért is 4 fl. portót kell fizetni, 5 fl. Marad hát az egyéb költségekre minden fizetőtől 19 forint. Erre még hátra van a' papiros, nyomtató és mi

magunk. Annak a' papirosnak hájját, melyre a' Kurir nyomtattatik, mikor ennek taksája pengő pénzben 12 forint volt fizettük húsz forinton, most fizetjük, már több esztendőktől fogva öt annyin az az 100 forinton. Akkor kinyomtattak 1000 árkuist az forintért, most fizetünk érte 26 f. tot.

Utolsóak vagyunk mi magunk. Ez az a' kis rubrika. Ide tartoznak rajtam kívül, a' segítőim; mert ezt a' munkát egy embernek elvégezni, még a' ki úgy hozzá törődött is mint én, lehetetlen; továbbá az Expeditoraim (mert a' Kurir maga expediciót tartja újságait); 's végezetre, hogy egyéb apróságokat elhalgassak, rajtam fekszik még, egy önként de Fel-sőség' helybehagyásával magamra vállalt kedves kötelesség, a' b. e. Decsi Samuel özvegyének élelmére 's gyermekeinek taníttatásokra a' Kurir' jövedelméből kiszabott bizonyos summának fizetése.

A' ki ezen környüállásokat meggon-dolja; tudniillik, hogy egyéb újságok is mely nagyon megdrágultak, 's hogy a' Kurir' tsekély jövedelmének mely sokféle kell oszlani, lehetetlen, hogy annak egész esztendőre 30. forintokra határozatott taksáját soknak tartsa.

* * *

Hogy a' M. Kurir eránt való rende-léstételre ily későre emlékeztetem Tisztelt Olvasóimat, az okozta, hogy a' belyeg' állapotjának megváltozásáról elébb bizonyost akartam tudni, hogy meghívó jelentésemet is ahozképpést tehessem. Kérek mindeneket, hogy rendelkezéseiket fél esztendőre 15 f. tokkal, mennél elébb meg-tenni ne terheltesse nek. Ennek módjai ezek: Legrövidebb 's legközönségesebb út mód-ra, az előfizetésnek, 's tisztán leirt titulus-nak a' Postamester Urakhoz való beadása.

A' Postamester Urak szívesen kéretetnek, hogy az efféle titulusokat ne iras-sák Iródeákjaik által, más féle újságról, p. o. Beobacterről, Wandererről 's egyéb-ről szálló rendeléssel azon egy darabots-ka papirosra, mert ebből a' szokott kö-

vetkezni, hogy az ilyen levelet sem egygyik sem másik Újságírónak Bétsben kinem ad-ják: hanem kiszemelik belőlle, a' mi egy-gyiknek vagy másiknak szoll's tsak ezt adják kikinekinek. Könnyű pedig általlátni, mely sok hiba eshetik ezen kiszemelés' alkalma-tosságával.

Másik jó út mód a' Kurirnak rendel-tetésére az, ha T. Olvasók, Bétsben lakó esmerősseik, Udvari Agens 's Keres-kező Urak, 's a' két Hazából feljáró Kereskedők által rendeltetik újságaikat 's fizettetnek is érte, de már ezt tsak a' Kurir' expedíziójának helyén tseleked-hetni, mely nagyon:

Am Bergel nächst dem Katzensteig Nr. 518.

A' kiknek jó titulus alatt ment e' le-folyt fél esztendőben a' Kurir, az ilyenek, ha megtartják a' Kurirt, ne küldjenek titlust, tsak arra ne terheltesse nek em-lékeztetni hennünket, hogy az eddig való alatt küldjük újságaikat, megjobbítva vagy jobbítás nélkül.

A' kiknek a' lefolyt egész esztendő-ben valamely, egy vagy több darab új-ságaik el találtak veszni, mi ezeket, ha kívánnák szívesen megküldjük.

Utoljára az is méltó leszen a' meg-jegyzésre, hogy, mivel a' levelezésre nézve most az a' rendelés áll fenn, hogy a' ki veszi, a' váltsa-ki a' levelét: tehát én, hogy annál több levelet vehessek, vagy hogy a' véllem való levelezést annál könnyebbé tehessem azoknak, a' kik en-gem' egyrölmásról tudósítani kívánnak, minden leveleimet kész vagyok magam kiváltani. Tsak irni ne terheltesse nek.

Ha taláztatnak a' M. Kurir' Olvasói között olyanok, kik Professor T. Márton József úrral leveleznek, az ilyenek a' Tisztelt úrnál is tehetnek mikor oda külömben is irnak, a' Kurirra nézve is akár mi jelentést, sőt a' kik oda pénzt küldöz-nek, egy úttal a' M. Kurirért való előfi-zetést is küldhetnek ugyan oda.

Pántzél Dániel,
a' M. Kurir kiadója.